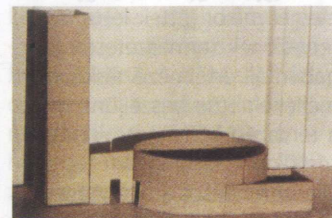
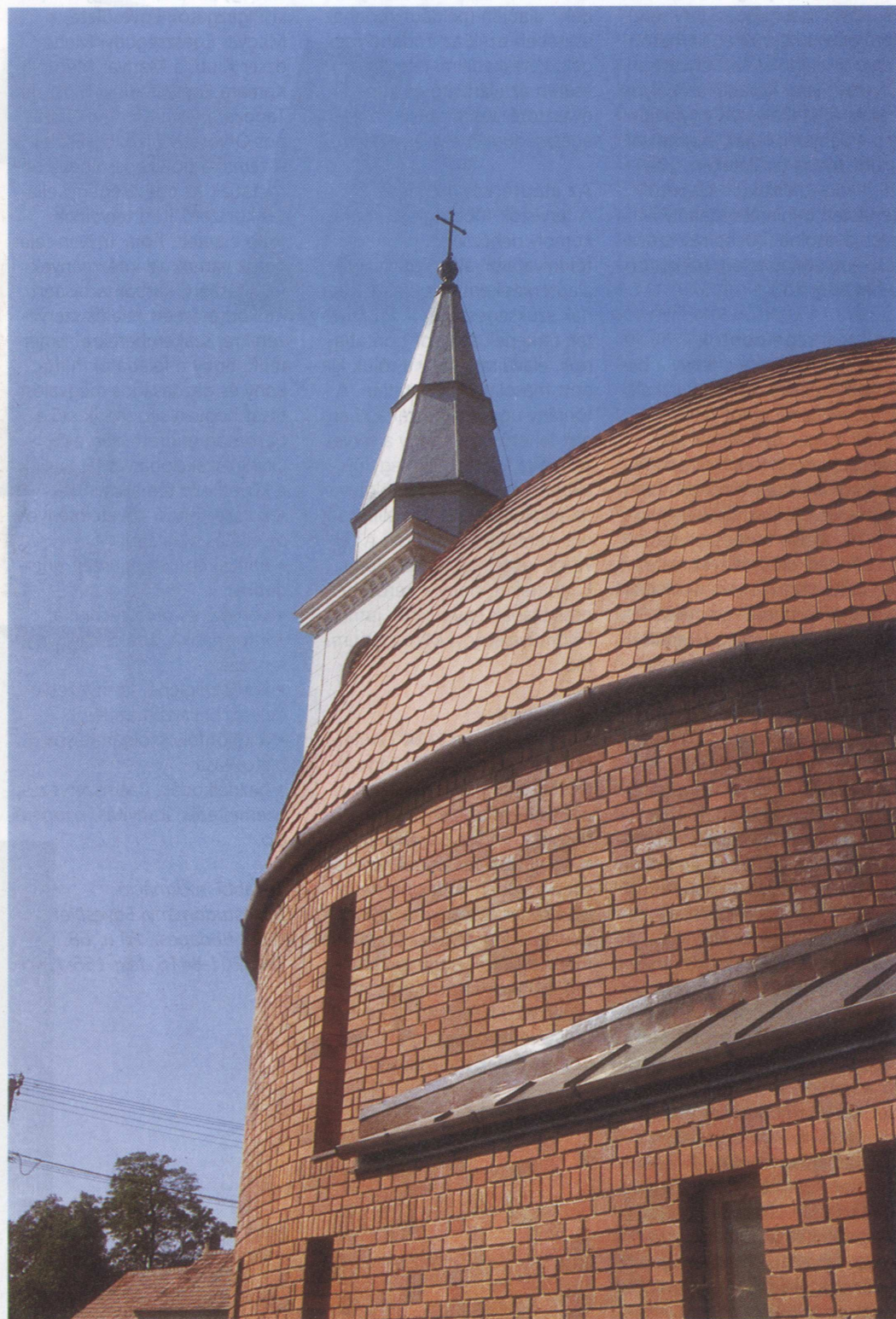

A sopronnémeti evangélikus gyülekezet új templomáról

Építész:
Nagy Tamás

Statikus: Nagy András

Gépész: Falusi László

Elektromos: Tóth Zoltán

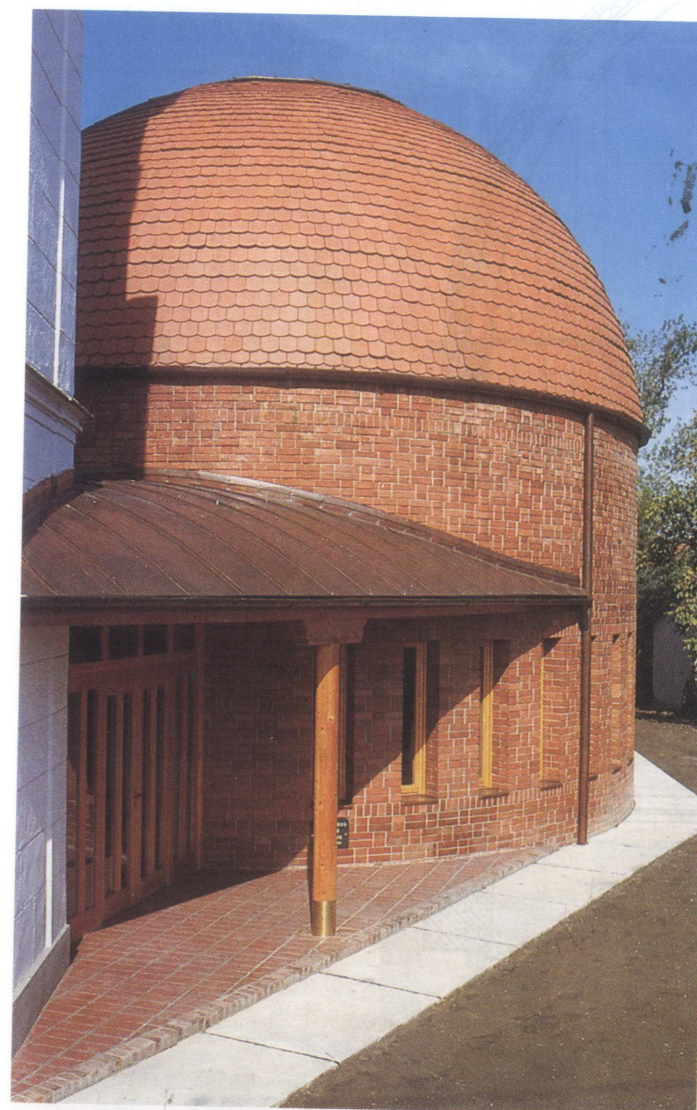
Bútortervező: Göde András

Építtető: Sopronnémeti
evangélikus gyülekezet,
Böjtös József

Tervezés és kivitelezés éve:
1993-97.

Fotó: Nagy Tamás

Sokféleképpen nézhetünk egy épületre. Láthatjuk, mint a kor és környezet megengedte és egyben determinálta szellemi teljesítményt, az épített környezet szövetének egy darabját, mely így vagy úgy ízesült környezetével, a terek és tömegek játékának egy építőkövét, vagy a hozzá fűzhető asszociációk gazdag lehetőségeinek hordozóját, az építész életművének fontos mérföldkővét, de láthatjuk benne a teremtő közösségnek, a közösség szellemének maradandó, kőben, fában téglában testet öltött akarát. Nagy Tamás Sopronnémetiben megépült evangélikus temploma esetében nehéz a választás. Nagy a csábítás, hogy a torony és a templomtest korának és építészeti karakterének kont-

2

3

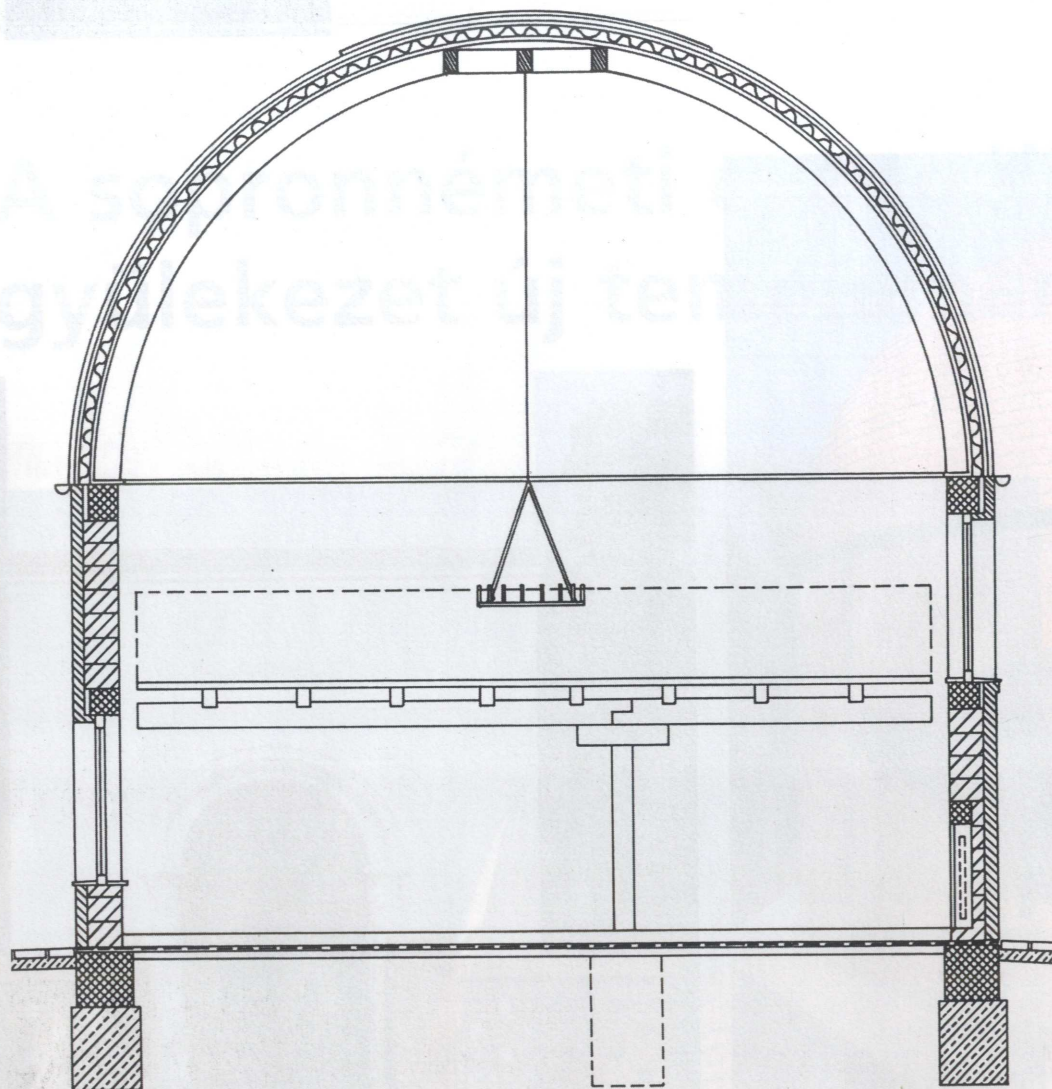
asztjában véljük felfedezni a hatás döntő elemét, hiszen a század első éveiben megépült, majd közel száz évig magányosan álló torony mellett formájában, anyaghasználatában, kompozíciós elvében egészen eltérő megjelenésű, ellipszis alaprajzú templomhajó keletkezett. Elmondhatnánk, ha nem volna az ellentmondásra épülő kompozíció fölemlgetése oly reménytelenül közhelyszerű és, mint hozzáfűzött kommentár, szegényes. Felfedezhetők a szerző által is sugallt, lehetséges asszociációk elemei, a részleteiben is megformált, sajátos ritmusú falazási rendszerből kialakuló homlokzati téglaaarchitektúra, amely a kosár fonott textúráját, ezzel az összefogás, az egybetartozás, a közösség belső erejét idézi. Ha a temp-

lomhajóban a tekintetünk a mennyezet felé fordul, az íves, fa bordák által kirajzolt kupola ugyanezt az érzést ébreszti fel, magasabb intenzitással. Feltűnhet az egyoszlopos, finoman excentrikus megtámasztások jelenléte, a torony és a templomhajó testét összekötő, íves fedésű előtető-nyaktag szelemen-jének megtámasztásánál, vagy a templomtér karzatának a belépők számára utat engedő faoszlopnál. Felébredhet az épület a torony évszázados magányának emlékét is. A torony méretével a megszokott arányok szerinti templomteste hiányát rajzolta bele az utcakép sziluettjébe. Tudjuk, érezzük, hogy ez a virtuális hosszahajó egy, a torony magasabb osztópárkánya vonalában körbefutó eresztvonal, és

4

1. Makettfotó, amely szemléletesen mutatja a régi torony és az új templomtest kapcsolatát
2. Oldalbejárat tornáccal
3. A századelejei templomtorony kapuja az újonnan épült téglakerítéssel
4. A bejárat ajtó részlete

1. A templomtér metszete a beépített karzattal és csillárral

2. A kupola, szerkezetkészben

3-4. Alaprajz és földemterv

1. A meglévő, régi harangtorony (szélfogó)

2. Előtér

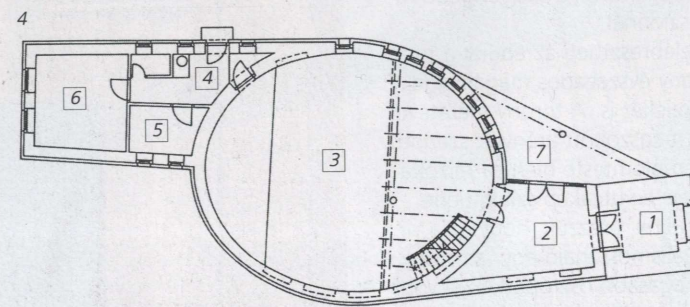
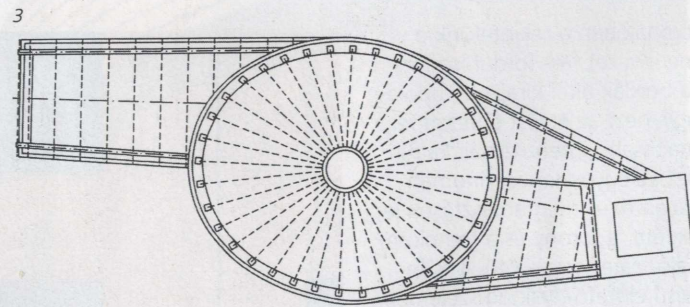
3. Templomtér

4. Előtér

5. Sekrestye

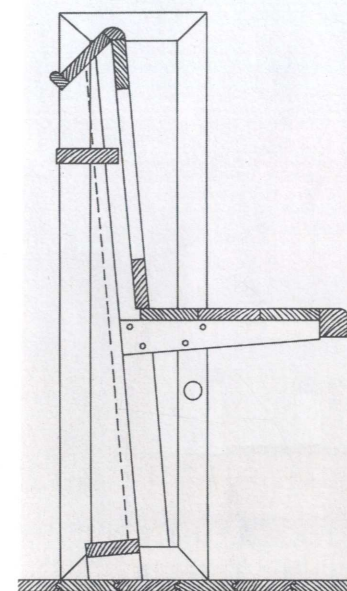
6. Hittanterem, tárgyaló

7. Tornác

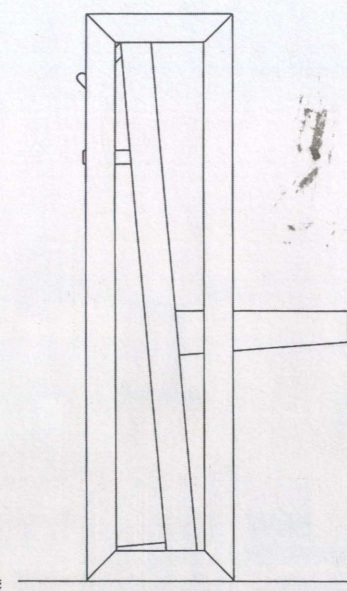

2

a toronyablak alól induló gerinc vonalával felvázolható épülettestben helyezkedne el. A megépült épületrész méretei ennél kisebbek, de sajátos, az archetípustól eltérő tértestének diszperzív kisugárzása – ha megengedhető egy ilyen térelméleti kacifánt – jóval jelentősebb téri jelenlétet teremt, és ilyen módon kiegyensúlyoz. Kiegyensúlyoz persze valami mást is, hiszen a szűk költségvetési keret és a torony, mint téri adottság által megkívánt tömeg közti ellentmondást is. Az épület sajátosságait elemezve a kerek templomok történeti szerepe és jelenléte is felvilágosítható a magyar történeti emléktárban. A középkor folyamán legalább nyolcvan, s talán felfedezetlenül még ennél is több kör alaprajzú kis templom létezett a

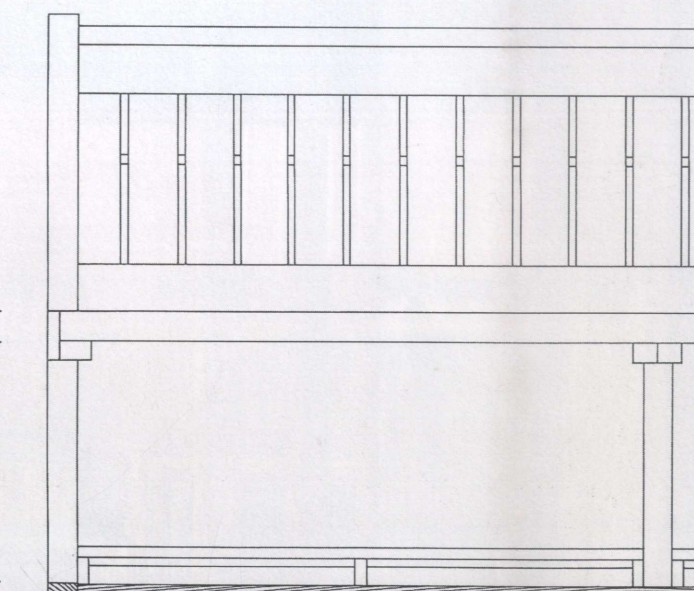

5

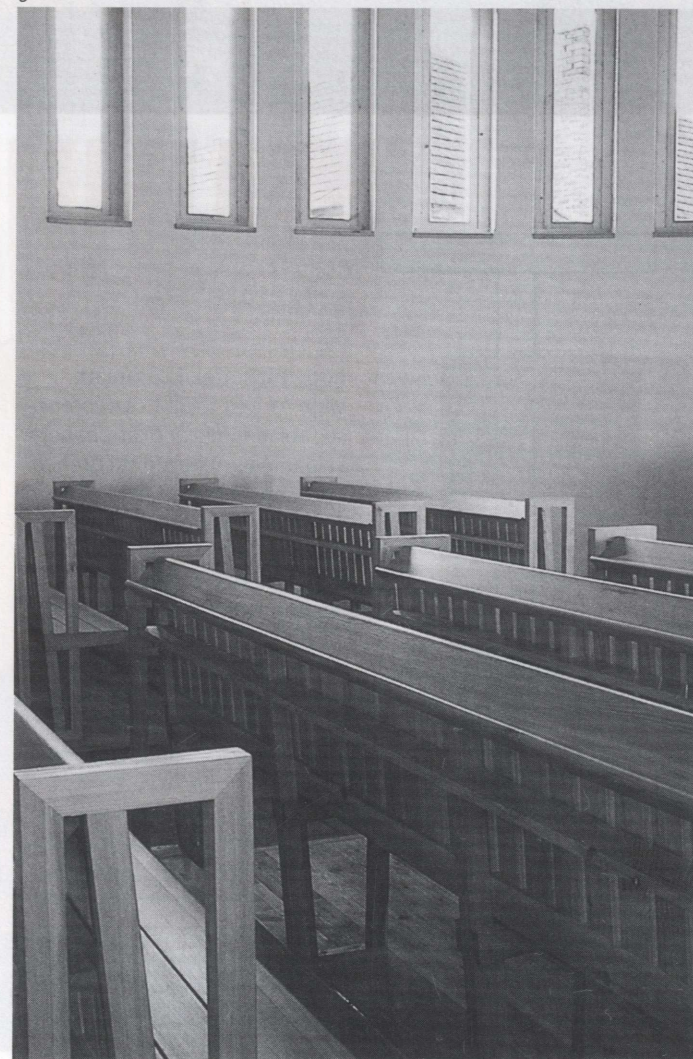

5. Padterv: metszet, oldalnézet, előlnézet

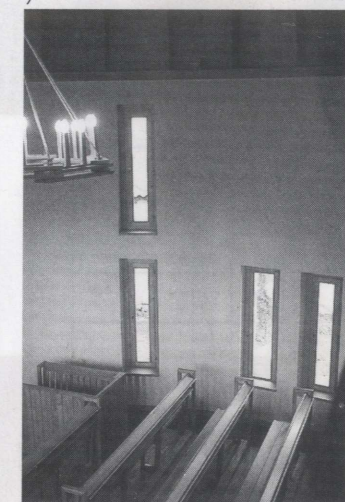
6-7. A gyülekezeti tér részletei a padokkal és a csillárral

6

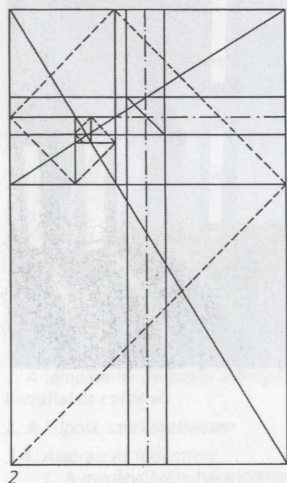
7

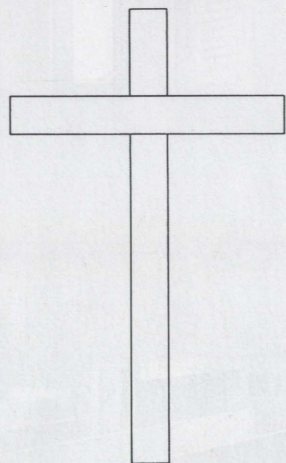
történeti Magyarországon, melyek eredete szerteágazó történet: az ausztriai karnerektől, az itáliai keresztelő kápolnáktól az esetleges szláv eredetig, a királyi- és várkápolnákig sokféle elmélet létezik. Maguk a szóban forgó templomok is sokfélék. Ismerjük a kerek hajójú, köríves apszisú, a négykaréjos, a belülről kerek, kívülről sokszögű, a négyszögletes szentélyű, toronyos és torony nélküli rotundákat. Bár ezek jelentős számban, mint hosszahajós templomok szentélyei építettek be később nagyobb templomépületekbe, s így módon pusztán az alaprajza tekintve közös vonásokat fedezhetünk fel a sopronnémeti templommal is, mégis ez itt valami más. Nem is a belső térben alig észrevehető elnyújtott köralak, ellipszis alaprajz (vajh'

1

1. A templomtér a bejárat felől
2. A fakeszt arany metszés szerint szerkesztett rajza

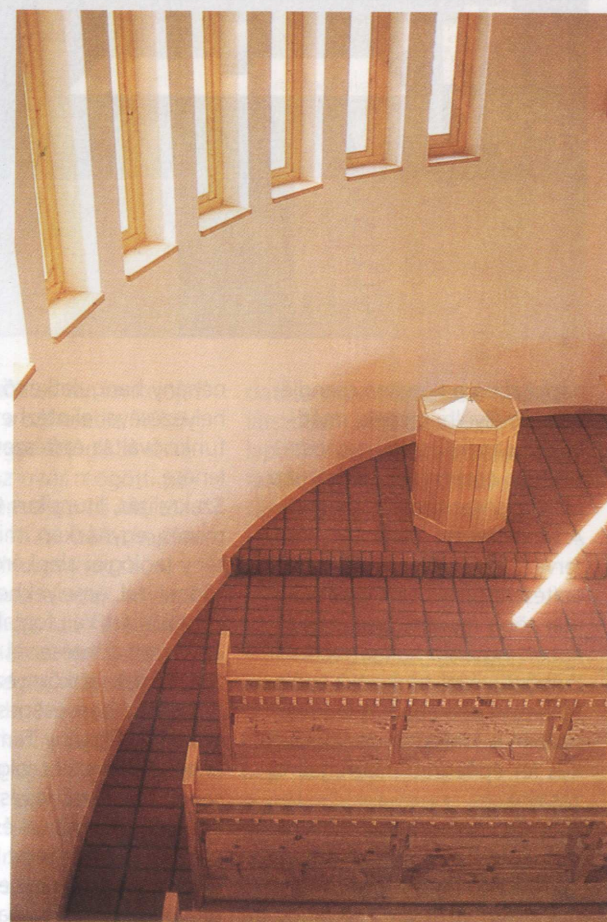
hogyan tűzhették ki...) miatt, vagy az íves felület cserépfedése, ablak-lamellái okán, hanem valamiféle, nehezen megragadható immanens szuverenitás, öntörvényűség jelenléte miatt. Meg kellene említeni azt a finom, érzékeny és természetes anyaghasználatot, mely a szerző munkáin is végigkísérhető, s azt a következetes építészeti arculatot, mely az építész Nagy Tamás épületeit – s nemcsak a szakrálisakat – sajátos szerzői egységbe vonja. Megragadható volna továbbá még a centrális tértesthez kapcsolódó mellékszárnnyal ugyan csak excentrikus becsatlakozása, mely sajátos, alig tudatosítható „perdületet” ad a fő térnek, s persze beszélhetnénk a centrális és longitudinális belső tér sajátos egyszerre-létezéséről.

S talán nem is lőnénk vele bakt. A templomot végigjárva, az építető, vagy inkább építő közösség történetét végighallgatva mégis az erejét megfeszítve, talán erejét is meghaladó feladatba kezdő építő akarat, áldozatvállalás és alázat egyházát érezhetjük a falakból, azokból a falakból, melyekbe az építész avatási beszéde szerint most kellene életet lehelni, az erős falak között erős gyülekezetet építeni.

Kuslits Tibor

3

4

5

3. A templomtér az oltár felől
4. a keresztlőküttől
5. és a lelkési padtól